Konuk Yazar / *Guest Author*

Sosyal Bilgiler Eğitiminde İyi Bir Örnek: ABD Kongre Kütüphanesinin Amerikan Hafıza Projesi

A Good Example of Social Studies Education: The American Memory Project From the Library of Congress

Bahri Ata*

Öz

Dijitalleşen bir dünyada, dünyayı ve problemlerini sınıfın dört duvarı arasında bir temel ders kitabına dayalı olarak öğrenmek genç nesiller için hoşnut edici midir? İnternet ve web siteleri yaşamımızı bütün boyutlarıyla derinliğine etkilemektedir. Bu yenilikler modern sınıflarda öğretmenlerin davranışlarını ve öğretim tekniklerini de etkilemektedir. 1990'lardan sonra Kongre Kütüphanesi'nin Amerikan Hafıza Projesinin sunduğu birincil ve ikincil kaynaklar, hem ABD'de hem de diğer ülkelerde sosyal bilgiler eğitimini oldukça etkilemeye başlamıştır. Bu makalenin amacı Kongre Kütüphanesi tarafından yürütülen Amerikan Hafıza Projesi ve sosyal bilgiler eğitimine etkisini tanıtmaktır. Bunun için, doküman analiz yöntemini kullandım. Özet olarak, bu proje, 21. yüzyılda Sosyal Bilgiler ve Tarih'i öğretmede Türk kütüphane ve okullarına ortaklık yolunda iyi bir örnek olabilir.

Anahtar Sözcükler: *sosyal bilgiler eğitimi, tarih eğitimi, Kongre Kütüphanesi, Amerikan hafıza projesi*

Abstract

In the digitalized world, is it satisfactory for younger generations to learn world and its problems on the basis of a basal textbook among four walls of their classrooms? The internet and web sites are affecting all dimensions of our life very deeply. These innovations has changed the teacher's professional behaviors and instructional

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi. e-Posta: bahriata@gazi.edu.tr

techniques in the modern classroom. After 1990's, the American Memory Project by the Library of Congress with its huge sources of primary and secondary materials began to affect the social studies education on both USA and other countries. The aim of this article is to introduce the American Memory Project conducted by the Library of Congress and its influence on social studies education. For this, I used document analysis method. In sum, this project can be a good example for Turkish libraries and schools on the way of partnership to teach social studies and history in the 21st century.

Keywords: *social studies education, history education, the Library of Congress, American memory project*

Giriş

Dünyanın, dijital bir ortama dönüşmeye başladığı günümüzde teknoloji, pek çok geleneksel kurumu etkilemekte okul ve kütüphaneler de bunlardan payını almaktadır. Günümüzde okullardaki genç nesillerin, sınıfın dört duvarı arasında tek bir ders kitabına bağlı kalarak dünya ve sorunları konusunda eğitim almaktan memnuniyet duymayacakları aşikârdır. Buna bağlı olarak, teknolojinin kullanıldığı modern sınıflarda öğretmenin meslek davranışları ve öğretim yöntemleri de derinden etkilenmeye başlamıştır.

Bilindiği gibi kütüphaneler bir kurum olarak, sosyal bilgiler eğitiminin çok önemli bir bilgi kapısı görevini üstlenmektedir. Sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde gerek öğretmen adaylarına gerekse öğrencilere kütüphanede araştırma yapma becerisi kazandırmanın önemi ortadadır. Türkiye'de 2004 yılında hazırlanan ilköğretim programları, kütüphane kullanma becerisinin gelişimine ve araştırmacı öğrenci yetiştirmeye özellikle önem vermiştir. Teknolojideki değişim rüzgârları kütüphaneleri de etkilemektedir. Böylece "dijital kütüphane" ya da "karma (Hybrid) kütüphane" denilen bir tür ortaya çıkmıştır (Afzali, 2007). ABD'deki Kongre Kütüphanesinin, bu tür kütüphanecilik anlayışında öncü bir rol oynadığı dikkati çekmektedir.

Diğer yandan küreselleşmenin etkisinin en şiddetli biçimde yaşandığı günümüzde pek çok ülke, hafıza mekânlarını dijital kütüphanelere aktararak koruma ve eğitim amaçlı olarak kullanma yarışı içine girmiştir. Hiçbir ülke de bu yarışta geride kalmak istememektedir.

Bu tür dijital kütüphaneler, oluşturmacı sosyal bilgiler eğitimini sınıf ortamında daha mümkün kılmakta ve kolaylaştırmaktadır. Sosyal bilgiler eğitimini, oluşturmacı

(konstrüktivist) anlayışa uygun olarak gerçekleştirebilmek, öğrencilerin birinci elden kaynaklarla haşır neşir olmasını gerekli kılmaktadır. Aslında tarih eğitiminde birinci kaynaklarla ders yapmak fikri çok eski olup kökenleri Alman pedagoglar tarafından 1850'lere dayandırılan "Kaynak Yöntemi" (Source Method) düşüncesine kadar gitmektedir. İngiltere'de ise kaynaklarla tarih öğretimi konusunda 1890 ile 1920 arasında ilk coşku dalgası yaşanmış ve Oxford Üniversitesinde çalışan eğitimci M. W. Keatinge'in önemli katkıları olmuştur (Osborne, 2004, s. 1).

Esasen on yıl önceki yazılarımda Amerikan Hafıza Projesi'nden (Bk. http://memory.loc.gov/ammem/index.html) kısaca söz etmiştim. Daha sonra meslektaşlarım Doğan ile Dinç (2007) ve Doğan (2008) da çalışmalarında Amerikan Kongre Kütüphanesinin "Amerikan Hafıza" sitesinde yer alan, derslerde birincil kaynakları kullanma yaklaşımına ve gerekçeleri konusuna yer verdiler. Aslında ABD'de çevrim içi birinci elden kaynak hizmeti veren pek çok kurum bulunmaktadır. Örneğin Ulusal Arşiv ve Kayıtlar Yönetimi (NARA), Yale, Northwestern, Cornell, Mississippi State, Virginia Üniversiteleri, Vassar Koleji, Franklin ve Eleanor Roosevelt Enstitüsü gibi pek çok kurum birinci elden kaynak veri tabanına sahiptir. 2010'da ABD'de bulunduğum sırada yaptığım okul gezilerindeki gözlemlerim ve Kongre Kütüphanesindeki incelemelerim sırasında bu projenin ve sosyal bilgiler eğitimine etkisinin çok daha detaylı bir çalışmayı gerektirdiğini fark ettim. Bu proje, gerçekten eğitimde çok çağdaş ve iyi bir örnektir. Genelde her eğitimcinin özelde de sosyal bilgiler eğitimcilerinin yurt dışındaki bu türden projelerden haberdar olması gerektiğini düşünmekteyim. Öğretmenlerden gelecek bir talep üzerine, ülkemizdeki ilgili kurumların benzer ve daha iyi projeler yapmasını sağlayacağına gönülden inanıyorum.

Bu makalenin kaleme alınma amacı, söz konusu projenin nasıl başladığını, nasıl geliştiğini, sosyal bilgiler eğitimine etkisini ortaya koymak ve Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitimcilerine tanıtmaktır. Böylece yakın gelecekte Türkiye'de de buna benzer ulusal projeler için felsefi ve pedagojik bir çerçeve oluşturmak amaçlanmaktadır. Projeye ve etkilerine geçmeden önce ABD Kongre Kütüphanesinin tarihçesinden kısaca söz etmek yerinde olacaktır.

ABD Kongre Kütüphanesinin Önemi

Bu kütüphane, 1800'de Washington, DC.'de Amerikan ulusal yasama organı mensuplarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere küçük bir araştırma kütüphanesi olarak

kurulmuştur. Kütüphane, zaman içinde eğitim ve akademik amaçlarla tarihsel ve kültürel materyalleri korumayı amaç edinmiştir (Hubbell, 2009).

1814'te Britanya askerleri Kongrenin küçük hukuk kitapları koleksiyonunu yakmışlardır. 1815'te Thomas Jefferson, 6487 kitaptan oluşan kendi özel kitap koleksiyonunu Kongre Kütüphanesine vererek buranın yeniden kurulmasını sağladı. 1851 yangınında bu kitapların üçte ikisi yanmıştır. 1870'ten sonra kütüphane, aynı zamanda Birleşik Devletler Telif Hakları Ofisinin mekânı oldu. 1897'de kütüphane bugün Thomas Jefferson Binası olarak adlandırılan İtalyan Rönesans stilindeki binasına geçti. 1939'da hemen arka tarafına Adams Binası inşa edildi. 1980'de Madison Binası yapıldı. Bu binaları yeraltından geniş tünel geçitler de birbirine bağlamıştır. Thomas Jefferson Binası, 1980'de büyük bir restorasyona tabi tutularak 1997'de tekrar açıldı.

ABD Kongre Kütüphanesi, 142 milyon ürünü ile günümüzde dünyanın en zengin kütüphanelerinden biridir. Turistler tarafından en çok ziyaret edilen yapılardan biridir. Örneğin 2008'de 1 milyon 600 bin kişi burayı ziyaret etmiştir (Anonim, 2010).

Kongre Kütüphanesi, 18 farklı hizmet vermekte olup "Dünya Dijital Kütüphanesi, MyLOC.gov, Veterans (Gaziler) Tarih Projesi, Öğretmenler, Ziyaretçiler, Araştırmacılar, Kütüphaneciler-Arşivciler, Çocuklar ve Aileleri" sayfaları hemen dikkati çekmektedir (Bk. http://www.loc.gov/index.html). Verilen hizmetlerin içinde üç hizmetin, doğrudan öğretmenlere ve öğrencilere yönelik olarak eğitim amaçlı kurulduğu görülmektedir. Bunlar; "Amerikan Hafızası, MyLOC.gov, Öğretmenler Sayfası"dır. Makalemi daha çok dijital tarih ve kültür materyallerini içeren Amerikan Hafızası Projesi ile sınırlamaya çalıştım. Aslında bir başka çalışmada da diğer projeleri ele almak mümkündür.

Amerikan Hafızası Projesi Nedir?

Amerikan Hafıza Projesi ile doküman, gazete makalesi, yazma, nadir eser, kitap, görüntü, harita, karikatür, film, fotoğraf ve ses ve müzik kayıtlarından oluşan 10.5 milyon birinci elden tarihsel kaynak dijital ortama aktarılarak arşivlenmiş ve bir arama motoru oluşturulmuştur. Bunlara ilişkin olarak öğretmenlerin sınıf içinde kullanabileceği ders materyalleri de geliştirilmiştir. Amerikan Hafızası Projesi esas olarak 14. yüzyıla kadar dokümanlar içermekle birlikte, 19 ve 20. yüzyıla ait Amerikan yaşamının değişik boyutlarına ilişkin binlerce kanıt sunmaktadır. Afzali'ye

göre (2007, s. 232) bu proje, dijital kütüphaneciliğin ilk örneği olarak da kabul edilmektedir.

Bu proje, pilot program olarak 1990'da başlamış olup 1994'e kadar sürdü. 44 okul ve kütüphane pilot projenin bir parçası olarak bu materyalleri içeren CD-ROM'ları aldılar. Ortaokul ve lise öğrencileri, bu pilot uygulama sırasında daha fazla dijital kaynak istediklerini belirtmişlerdir.

1994'te kütüphane, "Ulusal Dijital Kütüphane Programı"nı kurmak için 13 milyon dolarlık bir bağış bulduğunda, Amerikan Hafızası Projesi bu programın bir tür amiral gemisi oldu.

Bu projenin toplam masrafı yaklaşık 48 milyon dolar olup kısmen Birleşik Devletler Kongresi tarafından, büyük oranda da özel sektör tarafından karşılanmıştır. Örneğin Kongre, bu proje için 15 milyon dolarlık federal yardım yapmıştır. W.K. Kellogg Vakfı, 1994'te 13 milyon dolar bağış yapmıştır[1].

1997'de 14. yüzyıldan 19. yüzyıla 90 doküman, arkasından "Amerikan Tarihinde Sözler ve Eylemler Koleksiyonu, Panoramik Fotoğraflar (1851-1991), Kadın Oy Hakkı Mücadelesi Fotoğrafları (1850-1920)" ilk olarak çevrim içi (online) aktarılan koleksiyonlardandır.

1998'de Harvard Üniversitesi Tasarım Okulundaki Frances Loeb Kütüphanesi de Amerikan Hafıza web sitesine dâhil edildi. Böylece ortaya "Amerikan Manzara ve Mimari Tasarım (1850-1920)" web sunumu ortaya çıktı. Bu sunum, fotoğraflarla birlikte, planlar, haritalar ve modeller içermektedir.

1998'de İspanya-Amerika Savaşı'nı gösteren hareketli resimler koleksiyonu çevrim içine eklendi. Eğitimde müziğin kullanılmasının yaygınlaşmasına odaklanmış olan Texaco kuruluşu da bu programa katkıda bulundu. Amerikan Halk Yaşam Merkezinin 1930 tarihli koleksiyonları da bunlara eklendi. Bunların arasında 1978-1996 yılları arasında "Yorganlar ve Yorgancılık" ile ilgili bir koleksiyon da bulunmaktadır.

1999'da Kongre Kütüphanesi, Amerikan Hafızası web sitesine "Aleksander Graham Bell'in Aile Belgeleri, Efemera, Güney Teksas sınırını gösteren görsel kaynaklar (1900-1920), Kuzey Rio Grande'nin Hispanik Müziği ve Kültürü" gibi

[1] Bu vakıf, 1930 kurulmuş olup amacı cinsiyet, ırk, inanç, milliyet farkları gözetmeksizin çocukların ve gençlerin doğrudan ya da dolaylı olarak sağlık, konfor, eğitim, beslenme, giyinme, barınma ve korunması için gerekli fonların yönetimi için kurulmuştur (W.K. Kellogg Foundation, 2010).

koleksiyonları dijital ortama aktarmıştır. Bu tarihe kadar 50'den fazla koleksiyon çevrim içi ortama aktarılmış oldu (Balas, 1999, s. 46).

1999'da Social Studies (Sosyal Bilgiler) dergisinde Sosyal Bilimler Eğitimi Konsorsiyumunun yöneticilerinden ve bu sitedeki pek çok ders planını geliştirenlerden Laurel R. Singleton ve James R. Giese tarafından öğrencilerle birinci elden doküman kullanmanın çerçevesinin anlatıldığı bir makale kaleme alındı. Söz konusu makalede, sınıfta birinci elden kaynak kullanmanın mantığı ve nasıl yapılacağı konusu özetlenmiştir (Singleton ve Giese, 1999).

2004'te "Thomas Jefferson Doküman Koleksiyonu" da Amerikan Hafıza web sitesine aktarıldı. Böylece Washington, Lincoln ve Jefferson gibi Amerikan başkanları ile ilgili materyaller çevrim içi ortama aktarılmış oluyordu.

2010'da son yapılan değişikliklerle birlikte Amerikan Hafızası Projesi sayfasında şu linkler vardır: "*Başlıklarına göre koleksiyonlar, Koleksiyonlarla İlgili İlginç Noktalar, Tarihte Bugün, Öğretmenler, Kütüphaneciye Sorun*". Aynı yıl koleksiyon sayısı 139'u bulmuştur. Koleksiyonlar; başlıklarına, dönemlerine, içerdikleri materyalin türüne (harita, yazma, müzik, fotoğraf, hareketli film gibi) ve ait oldukları bölgelere göre sınıflandırılmıştır. Başlıklar; "*Reklamcılık, Afrikalı-Amerikalıların Tarihi, Mimarlık-Manzara, Şehirler-Kasabalar, Kültür-Halk Yaşamı, Çevre-Koruma, Hükümet-Kanun, Göç-Amerikan Genişlemesi, Edebiyat, Haritalar, Yerli Amerikalılar Tarihi, Performans Sanatları, Müzik, Başkanlar, Din, Spor ve Rekreasyon, Teknoloji ve Endüstri, Savaş Askerlik, Kadın Tarihi*" isimlerini taşımaktadır.

Yıllara göre baktığımızda 2010 Temmuz verilerine göre, 1400-1699 arası için 7 koleksiyon, 1900-1929 dönemiyle ilgili 77 koleksiyon bulunmaktadır. 1970 ile günümüze ait 20 koleksiyon bulunmaktadır. Bu projenin 19 ve 20. yüzyıl Amerikan tarihi ve kültürü açısından oldukça zengin malzemeye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

"Koleksiyonlarla İlgili İlginç Noktalar" ise "Uygulamalı Diller Merkezinin Amerikan İngilizcesi Diyalektleri ile Alfred Whital Stern'in Lincoln Koleksiyonu"nu içermektedir.

"Tarihte Bugün" sayfasında da "Kaynaklar, Arşiv ve Bugün" linkleri bulunmaktadır.

"Öğretmenler" sayfası; "Sınıf Materyalleri, Mesleki Gelişim, TPS Partnerleri, Birincil Kaynakları Kullanma, Haberler ve Olaylar, Ek Kaynaklar ve Faks" gibi kısımları içermektedir.

"Sınıf Materyalleri" de "Ders Planları, Tematik Kaynaklar, Birincil Kaynaklar Seti, Sunu ve Etkinlikler, Koleksiyon Bağlantılarını içermektedir.

Kısaca bu web sayfalarında öğretmenin sınıf içinde birinci elden her türlü kaynağı nasıl kullanması gerektiği ile ilgili örneklerle zenginleştirilmiş bilgiler bulunmaktadır.

Amerikan Hafızası Projesi'nin Sosyal Bilgiler Eğitimine Yansımaları Nelerdir?

1997'den sonra Amerikan Hafıza Projesi'nin sosyal bilgilere etkileri üç alanda kendini hissettirmeye başladı. Bunlar öğretim materyallerinin hazırlanması, öğretmene hizmet içi eğitim ve uzaktan eğitimdir.

Öğretmenler açısından karşılaşılan en büyük problem ders işleniş sürecini, bu çok sayıdaki kaynağı kullanarak tasarlamak ve bunları derste uygulamak olmuştur. Bu problemle başa çıkmak için Kongre Kütüphanesi, deneyimli öğretmenlerle birlikte ulusal öğretim programı standartlarını da göz önüne alarak "öğretmen kaynakları modülü" nü hazırladı. Bu modül; ayrıntılı ders planlarını, uygulamaya yönelik iyi hazırlanmış yönergeleri, performans değerlendirme ölçeklerini (rubrik) içermektedir. Modül aynı zamanda birinci elden kaynakların sınıfta nasıl kullanılacağı, doküman, harita ve fotoğrafların bilgi ve tarihsel kanıt için nasıl değerlendirileceği konusunda eğitimcilere bilgi sağlamaktadır.

İşte bu materyallerle öğretmenler sınıflarında kolayca oluşturmacı öğrenme ortamı oluşturabilmektedir. Böylece öğrenci, bir sosyal bilimci ve tarihçi gibi kaynakların üzerinde kendi çalışabilir. Bu malzemeleri kullanarak kendi sunusunu hazırlayabilir ve kendi sonucuna ulaşabilir. Örneğin, Birinci Dünya Savaşı ile ilgili her türlü kaynağı inceleyen ve bu kaynakların nasıl ve niçin üretildiği üzerine kafa yoran öğrenciler, bir sonraki derste Amerikan liderlerinin kendi dönemlerinde yaptıkları konuşmalarını dinlemişler, tarihsel olgu ile tarihsel yorumu birbirinden ayırmanın mümkün olup olamayacağını tartışmışlardır. Üçüncü derste öğrenciler Amerika'nın savaşa katılımı ile ilgili "Microsoft Publisher" programını kullanarak farklı görüşleri yansıtan ve gazete personeli olarak kendi aralarında iş bölümü yaptıkları iki farklı gazete hazırlamışlardır (Lincoln, 2001).

Kongre Kütüphanesi, 1997-2001 arasında *Amerikan Hafıza Bursiyer* (Fellows) *Programı* adı altında öğretmenler için hizmet içi eğitim programları da uyguladı. 1999'da Kongre Kütüphanesi, öğretmenlerin "Amerikan Hafızası Tarihsel

Koleksiyonu"nun sınıf içinde kullanılmasında öğretmenleri eğitmek için Madison Binası'nda *Ulusal Dijital Kütüphane Merkezini* kurdu. Microsoft da yardımları ile merkezin yenileşmesine önemli katkı sağladı. Çalıştaylarda öğretmenler, kütüphane personeli ile birlikte çalıştılar. Öğretim programı boyunca on-line tartışma programlarına da katıldılar. 1997-2001 yılları arasında bu programlara 3500 öğretmen katıldı. 2001'den sonra program, "*Eğitim Sosyal Yardım Programı"* adını aldı (Veccia, 2001). Bu tarihten sonra *Amerikan Hafıza Bursiyer (Fellow) Enstitüsü* Washington'da kütüphanecilerin, medya uzmanlarının ve öğretmenlerin katıldığı burs programları için altı günlük iki oturumdan oluşan çalıştaylar düzenlemeye devam etti.

Pek çok eyalette sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerine yönelik birinci ve ikinci elden kaynakların nasıl kullanılacağı ile ilgili hizmet içi eğitim kapsamında kurslar da düzenlenmiştir.

Hazırlanan materyaller, Kongre Kütüphanesinin "Öğrenme Sayfası'na" konuldu. Bu materyaller 4. sınıftan 12. sınıfa kadar ders planlarını, kaynakları, sunuları, Amerikan tarihi ile ilgili etkinlikleri kapsamaktadır. Oluşturmacı sosyal bilgiler ya da tarih dersleri için lise düzeyinin beklenmediği, ilköğretim için de benzer materyallerin hazırlandığı dikkati çekmektedir. Bu materyaller kolayca ulaşılabilir olmasının yanı sıra, sürekli güncellenmektedir ve parasızdır. Kütüphane ayrıca kitaplar ve CDROM'lar da yayınladı. 2001'de sosyal bilgiler programının kimlik, güç, çevre ve kültür gibi temalarının etrafında sosyal bilgiler üniteleri hazırlayarak bunları bir CD'de topladı. Yine aynı yıl Birinci Dünya Savaşı gibi pek çok konuya ilişkin üniteler tasarlanarak özellikle eğitimciler için kütüphanenin öğrenme sayfasına konuldu. Sınıf içinde kullanılan etkileşimli (interaktif) akıllı tahtalar da dijital kaynaklardan yararlanmayı daha fazla kolaylaştırıyordu.

Bununla beraber elektronik ortamda birinci elden kaynakları kullanmanın öğrencilerin tarihsel anlayışlarının gelişimine ilişkin pek çok kaynak olmakla beraber, doğrudan Amerikan Hafıza Projesi'nin öğrencilerin tarihsel anlayışlarının gelişimine etkisi ile ilgili amprik bir çalışmaların yapılmış olabileceğini düşünüyorum. Ancak henüz bu tür çalışmalara ulaşamadım.

Sonuç ve Tartışma

Kongre Kütüphanesi, her türlü tarihsel dokümanın koruma ve eğitim amacıyla sanal ortama aktarılması olarak özetlenebilecek olan Amerikan Hafıza Projesi ile önemli bir

rol oynamıştır. 1997'den beri Kongre Kütüphanesi hizmet içi eğitimlerle ve uzaktan eğitim materyalleri ile bu projenin çıktılarının ülke çapında yaygınlaştırılması için çaba sarf etmektedir.

Amerikan Hafızası Projesi, ABD Kongre Kütüphanesinin, UNESCO ve diğer kütüphanelerle birlikte 2009'da başladığı "Dünya Dijital Kütüphanesi" adındaki bir başka proje için de bir model olmuştur. Özel sektör, İnternet arama şirketleri ile kütüphaneler arasındaki bu girişim örnekleri, Türkiye için de iyi birer örnek oluşturmaktadır. Hafıza mekânlarını aktarma projesi, ülkemiz gibi pek çok ülkeye tarihsel dokümanları gelecek nesillere aktarmak ve eğitim amaçlı kullanmak için sanal ortama transfer etmede ilham vermektedir.

Ülkemizde de Kongre Kütüphanesine benzer bir şekilde, Millî Kütüphane, Meclis Kütüphanesi, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı gibi kurumlar ayrı ayrı koleksiyonlarını sanal ortama aktarmalıdır. Örneğin Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü gibi kurumlar bu işte oldukça yol kat etmişlerdir. Özellikle bu kurumlar hafıza mekânlarımızı oluşturan kaynakların toplanması, sınıflanması ve sanal ortama aktarılması konusunda iş birliği yapabilmelidirler.

Elbette tarihle ilgili çevrim içi veri tabanlarının artması durumu tarihçilerin de bilgi arama davranışlarını etkileyecektir. Bununla beraber, Birinci'nin (2007, s. 36) de belirttiği gibi teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, tarihçilerin arşiv kaynaklarının daima orijinalini tercih edecekleri söylenebilir.

Bu işlemlerle eş zamanlı olarak bu materyallerin eğitim amaçlı kullanılması üzerinde de çalışmalar yapılmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından deneyimli sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerine dersin öğretim programları göz önünde bulundurularak örnek etkinlikler içeren CDROM'lar, kitaplar ya da internet sayfaları hazırlatılabilir. Daha sonra bunları Türkiye çapında öğretmenler arasında yaygınlaştırmak aşaması gelmektedir. Bunun için de Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği içinde hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmesi gereklidir. Bu çerçevede Talim ve Terbiye Kurulu eski Başkanı Prof. Dr. Ziya Selçuk döneminde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın öğretmenler için hazırlamaya başladığı "*Etkinlikler Havuzuna*" (portal) işlevsellik kazandırılabilir.

Bütün bunlar yapılırken çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biri de telif hakları sorunudur. Tabii bu arada çocuklarımız ve öğrencilerimiz, internet kullanımı ile de daha da yaygınlaşan kes-yapıştıra dayalı tarih ödevleri hazırlama anlayışından uzak tutulmalıdır. Onlara başkalarının emeklerine saygı göstermeyi öğrenme konusunda yardımcı olmalıyız. Onları, intihal (plagiarism) konusunda da aydınlatmayı bir görev bilmeliyiz.

Teşekkür Notu: Georgia State Üniversitesi kütüphane uzmanı Sayın Tricia Clayton'a teşekkürü bir borç bilirim. Pek çok yayına onun yardımlarıyla ulaşabildim.

Kaynakça

Afzali, M. (2007). Karma kütüphane: Dijital ve geleneksel kütüphanelerin ortak noktası. Kurbanoğlu, Y. Tonta ve U. AI (Yay. Haz.) *Değişen dünyada bilgi yönetimi sempozyumu* içinde (ss. 229-234). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. Anonim (2010) Kongre Kütüphanesi Tanıtım Broşürü.

Balas, J. L. (1999). Digital bringing library collections online. *Computers in Libraries* 19(9), 46-8.

Birinci, H. G. (2007). Tarihçilerin bilgi arama davranışları. *Türk Kütüphaneciliği,* 21(1), 29-44.

Brisco, S. (2009). Digital resources; Loc teachers page put to the test. *School Library Journal*, (55)9, 73-74.

Doğan, Y. (2008). Birinci elden kaynakları sınıfta etkin kullanmanın yolları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, (96), 13-22.

Doğan, Y. ve E. Dinç (2007). Birinci elden tarih kaynaklarının sosyal bilgiler ve tarih derslerinde internet üzerinden kullanımı: ABD ve İngiltere'den uygulama örnekleri. *TSA*, 11(2), 195-220.

Hubbell, F. (2009). American memory a primary source, *Library and Information Science Community*. 6 Nisan 2011 tarihinde http://www.thefreelibrary.com/American+Memory+A+Primary+Source-a01073954604 adresinden erişildi.

Lincoln, M. (2001). Constructivist learning primary sources, *The Book Report*. (Nov-Dec), 14.

Osborne, K. (2004). M.W. Keatinge: A British approach to teaching history through sources**.** *Canadian Social Studies*, 38 (2), 1-5.

Singleton, L. R. ve J. R. Giese (1999). Using online primary sources with students. *Social Studies,* (90) 4, 48-151.

Veccia, S. (2001). *A Lasting Memory.* 06 Nisan 2011 tarihinde http://www.loc.gov/loc/lcib/0109/alfp.html adresinden erişildi.